

Landstingsstyrelsen

Idrott och folkhälsa år 2015-2017 - ansökan om stöd till samverkansöverenskommelse

Smålands Idrottsförbund och de tre landstingen i Småland har sedan år 2000 bedrivit samverkan inom projektet Idrott och folkhälsa för att bidra till att uppnå prioriterade folkhälsomål. Projektet föreslås enligt bifogad ansökan övergå i en samverkansöverenskommelse med tydligare ledning och operativt stöd.

De förslag som nu föreligger har ett tydligare fokus på målgruppsanpassat arbete med förslag på aktiviteter för bland annat funktionsnedsatta och migranter. Den totala budgeten är 600 tkr per år och varje landsting föreslås bidra genom att avsätta 150 tkr årligen.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att stödja samverkansöverenskommelsen och årligen avsätta 150 tkr under tiden 2015-2017. Medel avsätts genom befintliga projektanslag inom sektionen Folkhälsa.

LANDSTINGETS KANSLI

Agneta Jansmyr
Landstingsdirektör

Mats Bojestig
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Landstinget i Jönköpings län
Landstingsstyrelsen
Box 1024
551 11 JÖNKÖPING

Jönköping 2014-08-27

Ansökan om stöd till samverkansöverenskommelse Idrott och folkhälsa 2015-2017

I bifogat dokument presenteras ett förslag till fortsatt samverkan inom folkhälsoområdet mellan Smålands Idrottsförbund och de tre landstingen i Småland. Vi har sedan 2000 bedrivit ett flertal stora samarbetsprojekt med framgångsrikt resultat, där projekten också lett till att verksamhet och utbildningsåtgärder utvecklats och sedan kunnat bedrivas som löpande verksamhet. I flera fall har vi varit "pionjärer" i landet.

Representanter från de tre landstingen och Smålands Idrottsförbund har i en grupp med ledningsansvar och en grupp med operativt ansvar tillsammans tagit fram förslaget. Under arbetets gång har vi konstaterat att de projekt som bedrivits i treårsperioder, snarare ska ses som en överenskommelse om samverkan mellan de fyra aktörerna för att uppnå prioriterade folkhälsomål. Det förslag till samverkansöverenskommelse som nu föreligger har förankring i flera av de nationella folkhälsomålen och tydligare än tidigare är fokus på målgruppsanpassat arbete med förslag på aktiviteter för bland annat funktionsnedsatta och migranter.

Det är vår förhoppning att vi ska kunna fortsätta arbeta tillsammans i en flerårig period, med en organisation som är beprövad och med positiva resultat från verksamheten. Föreslagen budget bygger på att varje part avsätter 150 000 kr årligen under tiden 2015-2017. Den totala budgeten är 600 000 kr per år och finns i bifogat förslag. Smålands Idrottsförbund är beredda att fortsatt vara samordnare av aktiviteter och ekonomin inom ramen för överenskommelsen med stöd från en ledningsgrupp och en operativ grupp med representanter från de olika aktörerna.

Med vänlig hälsning

SMÅLANDS IDROTTSFÖRBUND

Bodil Fager-Bergquist

Ordförande Smålands Idrottsförbund

Christina Ericsson

Distriktidrottschef

Bilaga 1 Samverkansöverenskommelse Idrott och folkhälsa 2015-2017

Smålands Idrottsförbund

SAMVERKANSÖVERENSKOMMELSE

Idrott och folkhälsa 2015-2017

Idrott och folkhälsa är en samverkan mellan Smålandsidrotten och landstingen i Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län som har pågått i treårsperioder sedan år 2000. Samverkansarbetet har redovisats och utvärderats vid ett flertal tillfällen och sammantaget sett har det varit ett lyckat samarbete. Förhoppningen är att detta angelägna arbete kan fortsätta tillsammans och därför presenteras i detta dokument en samverkansöverenskommelse för att utveckla folkhälsan i Småland 2015-2017.

BAKGRUND TILL SAMVERKAN

Det övergripande målet för vår nationella folkhälsopolitik är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa hos hela befolkningen. Särskilt angeläget är det att hälsan förbättras för de grupper som är mest utsatta för ohälsa. Arbetet fokuserar på elva målområden som omfattar de bestämningsfaktorer som har störst betydelse för den svenska folkhälsan. Ansvaret för målen är fördelade mellan olika aktörer och nivåer i samhället.

Arbetet med folkhälsa har på senare år förstärks genom Socialstyrelsens *Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder*. Riktlinjerna behandlar fyra levnadsvanor som berör många människors hälsa och som tar stora samhällsekonomiska resurser i anspråk. Levnadsvanorna är tobaksbruk, riskbruk av alkohol, ohälsosamma matvanor och otillräcklig fysisk aktivitet. Målet är att påverka dessa vanor i en positiv riktning genom att utveckla samt tillvarata effektiva metoder.

Idrottsrörelsen i form av Riksidrottsförbundet har i sin tur själva tagit fram en strategisk plan för idrottens roll i folkhälsoarbetet, *Idrott hela livet*, som beskriver idrottsrörelsens betydelse för folkhälsan och tydliggör dess viljeinriktning och roll som aktör i folkhälsoarbetet. I planen klargörs att idrottsrörelsen vill och ska arbeta med samtliga målområden, men mål 9 (fysisk aktivitet) markeras naturligt som särskilt angeläget att arbeta med. Inom detta målområde vill idrottsrörelsen bl.a.:

- utveckla bredd- och motionsidrott för att öppna dörrarna för fler
- utveckla utbudet för att stimulera idrottsutövande hela livet
- samverka med myndigheter och andra aktörer för ökad fysisk aktivitet
- erbjuda kompetens och erfarenhet kring idrott och fysisk aktivitet för att stärka det lokala folkhälsoarbetet

Men med tanke på vad som nämnts ovan är ambitionen att idrottsrörelsen även ska spela en roll inom övriga målområden och inte minst kring mål 6 – en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård. I planen skrivs bl.a. att idrottsrörelsen vill:

- synliggöra och utveckla idrottsrörelsens möjligheter att bidra till mer fysisk aktivitet i samverkan med hälso- och sjukvården
- utveckla den lågintensiva bredd- och motionsidrotten för att nå barn, ungdomar och vuxna med varierande hälsoproblem
- vara en part i arbetet med fysisk aktivitet på recept (FaR)

För att lämna ett viktigt regionalt bidrag i folkhälsoarbetet har i över tio års tid landstingen i Småland och Smålandsidrotten samarbetat. Tidigare utvärderingar har visat på styrkan som finns i ett regionalt folkhälsoarbete, där en stor folkrörelse som idrottsrörelsen är huvudaktör med stöd från samhällsorgan i form av landstingen. Inte minst är det angeläget för att medverka till en mer jämlik

hälsa där befolkningsgrupper som har störst behov ställs i centrum. Skillnader i hälsa mellan olika befolkningsgrupper har ökat över tid. Det är hög tid att kraftsamla för att målgruppsanpassa arbetet ytterligare inom ramen för Idrott och folkhälsa och genomföra insatser för de som har störst behov.

Genom att involvera olika målgrupper i arbetet ges möjlighet till att få tillgång till målgruppens kunskaper. En av de största vinsterna med målgruppsanpassat arbete är att röster från personer som annars har svårt att göra sin röst hörd i samhället lyfts fram. Det handlar om att rätt aktiviteter genomförs till rätt målgrupp vid rätt tidpunkt. Ungdomar och unga vuxna, äldre, personer med funktionsnedsättning och migranter är särskilt prioriterade.

Det har under åren genomförts ett stort antal hälsoprojekt i synnerhet för barn och ungdomar. Flera av dessa projekt har också permanentats och spridits till övriga delar av landet. På vissa områden har Småland varit något av en nationell föregångare. Under de senaste åren har frågor kring fysisk aktivitet på recept (FaR) samt arbete med bra mat och dryck stått i fokus och inom dessa området har ett flertal projekt satts i verket. Nämnas kan att vi i slutet av 2013 blev först i landet med att starta en webbaserad utbildning för idrottsledare som vill bli ledare i FaR.

Här följer nu ett förslag till handlingsplan för samverkan *Idrott och folkhälsa 2015-2017*. Förslaget innebär att respektive part avsätter 150 00 kr årligen under treårsperioden 2015-2017.

Jönköping 2014-08-27

Christina Ericsson, Distriktidrottschef

Smålands Idrottsförbund

Karin Carlsson, projektledare

Smålands Idrottsförbund

HANDLINGSPLAN–PROCESS

Handlingsplanen för Idrott och folkhälsa 2015-2017 innehåller aktuella områden med målsättningar, insatser samt strategier som kompletteras med en budget för perioden. Dessutom lyfts några ytterligare områden fram som kan komma att utvecklas under samverkansperioden. Planen har tagits fram av en styrgrupp samt en grupp med operativt ansvar. I styrgruppen finns folkhälsochefer från respektive landsting, distriktsidrottschef och personal från Smålandsidrotten med ledningsansvar för folkhälsoarbetet. I den operativa gruppen finns representation av tjänstemän från såväl de tre landstingen i Småland som Smålandsidrotten. Under utvecklingsarbetet har även idéer och erfarenheter från såväl nationellt som regionalt folkhälsoarbete påverkat utformningen.

Även om planen är tydlig är det viktigt att påpeka att det finns en flexibilitet, vilket innebär att det finns möjlighet till utveckling och förändring med tanke på olika aktuella frågor. Planen och dess innehåll behandlas kontinuerligt av styrgruppen och den operativa gruppen och inför varje år görs prioriteringar.

UPPFÖLJNING

Formerna för uppföljning av det som görs kommer att utvecklas under samverkansperioden. Det har tidigare gjorts utvärderingar av såväl olika delar som kring den samlade verksamheten. Nu vill vi dock direkt sätta igång en form av utvärdering/uppföljning som vanligen benämns som en *förklaringsinriktad utvärdering*. Det innebär man inte enbart ser till resultatet alternativt processen, utan tar hänsyn till båda delar samt de förutsättningar som finns. Uppföljningen bedrivs hela tiden parallellt med samverkansarbetet och försöker att bidra till utveckling av dess kvalitet. Det handlar alltså inte om att fungera som ett kontroll- och bedömningsverktyg som efteråt signalerar vad som gått i lås respektive inte varit bra. Som namnet säger – förklaringsinriktad utvärdering – handlar det istället om att generera någon form av förklaring som anger vad som måste ändras och vad som bör åtgärdas. Det blir möjligt om man kontinuerligt relaterar de framkomna resultaten till de processer och förutsättningar som råder.

Inför varje år görs en verksamhetsplan som tydliggör vad som ska genomföras (mål) och när det ska ske (tidsplan). Det är mot denna årliga verksamhetsplan som uppföljningen kommer att göras.

HANDLINGSPLAN-INNEHÅLL

Område: Levnadsvanor

Fysisk aktivitet

Under samverkansperioden kan det bli aktuellt med verksamhet inom olika områden som berör fysisk aktivitet. Prioriteringarna får utkristallisera sig i de samtal som förs i styrgruppen och den operativa gruppen. I redan förda diskussioner har nämnts bl.a.:

- Belysning av stillasittandets problematik. Frågan är aktuell och även om man är aktiv i föreningslivet finns det en problematik om man sitter för mycket. Dessutom kan olika föreningsrepresentanter vara viktiga föredömen och opinionsbildare.
- Insatser för barn med övervikt och fetma.
- Träning för äldre.

Fysisk aktivitet på recept (inom detta område kommer ett angeläget arbete att fortsätta enligt nedan)

- Under samverkansperioden kommer avgränsningar att göras genom att fokus läggs på färre idrottsföreningar och enheter inom hälso- och sjukvården för att effektivisera FaR-arbetet. Stöd kommer att ges till idrottsföreningar för utveckling eller uppstart av verksamhet där behovet och intresset bedöms som störst.
- Utbildning av nya föreningsledare i FaR via dels fysiska utbildningar och dels den framtagna webbaserade utbildningen.
- Erbjudna kompetensutveckling och stöd för utbildade ledare via inspirationsträffar.
- Utveckla hemsidan www.farsmaland.se som fungerar som en plattform för bl.a. patienter och förskrivare. På hemsidan finns aktiviteter i hela Småland som bedrivs av aktörer med utbildade FaR-ledare.
- Genomföra träffar där personal inom hälso- och sjukvården möter FaR-ledare från det lokala föreningslivet. Träffarna ska underlätta förskrivning och arbetsgången i FaR.
- Utvärdering av FaR-arbetet ska ske löpande och de framgångsfaktorer som identifieras kommer att spridas och delges.
- Om möjligt starta riktad FaR-verksamhet mot exempelvis äldre eller personer med olika diagnoser.

Bra mat och dryck

- Utbildningsinsatser kring olika aktuella teman som exempelvis förebyggande arbete mot ätstörningar och ortorexi (fixering vid mat och träning), säker mat (inkluderar olika aspekter på säkerhet), bra mat för unga idrottare m.m.
- Matlagningskvällar för lag och träningsgrupper.
- Diplomera föreningar som uppfyller de krav som ställs i en särskilt framtagen checklista. Tillsammans med genomgång av föreningens arbete med bra mat och dryck erbjuda inspirationsmaterial och utbildningsinsatser.
- Stimulera föreningar och specialidrottsförbund att använda olika utbildningsmaterial.
- Erbjudna s.k. butiksvandringar för både ledare, aktiva och idrottsföräldrar.
- Sprida goda exempel, bland annat via filmklipp.

Doping

Planen är att genomföra olika utbildningsinsatser i förebyggande syfte mot doping. Vissa av dessa realiserar i samverkan med regionala och nationella nätverk. En nationell satsning med namnet "Vaccinera klubben mot doping" är en möjlig satsning. Det är ett webbaserat material som tagits fram av Riksidrottsförbundet. En ytterligare möjlighet är ett regionalt material som benämns "100 % ren träning". Vidare har det diskuterats att lyfta den aktuella frågan kring kosttillskott. En behovsanalys och prioritering i relation till andra satsningar får avgöra vad som ska förverkligas.

Förutom fysisk aktivitet, mat/dryck och dopning kan det bli aktuellt att beröra andra levnadsvanor, exempelvis har frågan om tobak nämnts.

Område: Målgruppsanpassat arbete

Personer med funktionsnedsättning

Under 2014 har det genomförts ett flertal inspirationsträffar för olika målgrupper med funktionsnedsättning. Under kommande samverkansperiod (2015-2017) ska erfarenheterna från

bland annat dessa träffar tillvaratas för att starta upp, och i vissa fall utveckla, en idrottslig verksamhet för personer med funktionsnedsättning. Dessutom ska det tas fram en "lathund" för föreningar som vill starta en verksamhet som framförallt tydliggör olika praktiska frågor – allt för att underlätta en ökad verksamhet för målgruppen.

Äldre/Seniorer

Starta upp flera s.k. Senior Sport School på olika orter i Småland. Senior Sport School har utvecklats inom region Skåne och syftet är att främja ett gott och hälsosamt åldrande. Verksamheten tar sin utgångspunkt i fyra hälsoaspekter – fysisk aktivitet, bra matvanor, social gemenskap och meningsfull sysselsättning. Inom ramen för Senior Sport School får man möjlighet att regelbundet prova på olika aktiviteter, och kanske hitta något som man vill fortsätta med efter kursen. Förutom de kontinuerliga praktiska inslagen ingår spridning av angelägen kunskap som berör frågor kring det hälsosamma åldrandet. Ett pilotprojekt iscensätts redan i höst i Eksjö och blir en bra utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Migranter

Det bedrivs i dagsläget ett hälsoinriktat integrationsprojekt – Etnisk mångfald inom idrotten – inom Smålandsidrotten, i samverkan med Västerbottens idrottsförbund. Detta projekt avslutas i början av 2015 och det kan bli aktuellt att dra lärdomar av det som gjorts och vidareutveckla frågorna kring integration och hälsa. Det nuvarande projektet fokuserar på att framförallt ensamkommande flyktingbarn ska introduceras i det svenska samhället genom deltagande i idrottsföreningar. Verksamheten fokuserar på sociala möten och fysisk aktivitet. En tanke är att framöver inkludera hälsosamma levnadsvanor mera generellt.

Ungdomar och unga vuxna

Under innevarande samverkansperiod har vi arbetat med en insats som benämns "Idrott hela livet". Det har framförallt fokuserat på att öka antalet äldre aktiva. Strävan för kommande period är att utveckla motionsverksamhet för ungdomar och unga vuxna, inte minst för de som i dagsläget står utanför föreningslivet. I nära samverkan mellan de medverkande parterna är tanken att initialt processa fram en god och hållbar idé som senare kan sättas igång. En variant som dryftats är någon form av idrottsskola, dvs. en verksamhet där flera olika idrotter/träningsformer samverkar för att erbjuda ett allsidigt och attraktivt utbud.

Att notera

Ovanstående presentation av ett tänkt innehåll är omfattande och vissa delar är ännu så länge på idé- eller planeringsstadiet. Som uttryckts tidigare är det relevant att göra prioriteringar kring vad som är angeläget att genomföra och det kan givetvis se olika ut under samverkansperioden.

EKONOMISK PLAN

Idrott och folkhälsa 2015-2017

Kostnader	2015	2016	2017
Övergripande kostnader			
Projektledning, operativt arbete i de olika områdena	300 000	305 000	310 000
Möteskostnader styrgrupp & operativ grupp	95 000	95 000	95 000
Resekostnader			
Kompetensutveckling			
Administrativa kostnader (lokaler, telefon, porto m.m)			
Uppföljning	10 000	10 000	10 000
Verksamhetskostnader			
Fysisk aktivitet	55 000	50 000	50 000
Bra mat och dryck	60 000	60 000	60 000
<i>Övriga områden/målgrupper</i>			
Doping	80 000	80 000	75 000
Personer med funktionsnedsättning			
Äldre/seniorer			
Migranter			
Ungdomar och unga vuxna			
Summa kostnader	600 000	600 000	600 000
Intäkter			
Smålands Idrottsförbund	150 000	150 000	150 000
Landstinget i Jönköpings län	150 000	150 000	150 000
Landstinget i Kronobergs län	150 000	150 000	150 000
Landstinget i Kalmar län	150 000	150 000	150 000
Summa intäkter	600 000	600 000	600 000

Planeringsdelegationen §§ 151-167

Tid: 2014-12-02, kl 09:00-11:40

Plats: Landstingets kansli, sal A

§ 159 *Idrott och folkhälsa år 2015-2017 – ansökan om stöd*
Dnr *till samverkansöverenskommelse*
LJ2014 Föreligger ansökan om stöd till samverkans-
/714 överenskommelse.

Beslut

Planeringsdelegationen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att stödja samverkansöverenskommelsen och årligen avsätta 150 tkr under tiden 2015-2017. Medel avsätts genom befintliga projektanslag inom sektionen Folkhälsa.

Utdrag: Landstingsstyrelsen

Vid protokollet

Siw Kullberg

Justeras

Håkan Jansson

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Sandqvist